

**5.6.7. (07.00.15) ИСТОРИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ И ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ**  
**5.6.7. ТАЪРИХИ МУНОСИБАТҲОИ БАЙНАЛХАЛҚӢ ВА СИЁСАТИ ХОРИЧӢ**  
**5.6.7. HISTORY OF INTERNATIONAL RELATIONS AND FOREIGN POLICY**

УДК 94 (100-87)

DOI 10.24412/3005-849X-2024-2-40-49

**СИЁСАТИ ДАВЛАТИИ  
ҶАВОНОНИ ПЕШВОИ  
МИЛЛАТ:ТАДБИРҲОИ  
БИСЁРҶАНБА ВА ДАСТОВАРДҲО**

*Шарифзода Абдуфаттоҳ Абдуваҳҳоб,*  
д. и.т., профессор, узви вобастаи  
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон  
(Душанбе, Тоҷикистон)

**ГОСУДАРСТВЕННАЯ  
МОЛОДЕЖНАЯ ПОЛИТИКА ЛИДЕРА  
НАЦИИ: МНОГОАСПЕКТНЫЕ МЕРЫ  
И ДОСТИЖЕНИЯ**

*Шарифзода Абдуфаттоҳ Абдуваҳҳоб,*  
д-р истор. наук, профессор, член-  
корреспондент Национальной академии наук  
Таджикистана (Душанбе, Таджикистан)

**THE STATE YOUTH POLICY OF THE  
LEADER OF THE NATION:  
MULTIDIMENSIONAL MEASURES  
AND ACHIEVEMENTS**

*Sharifzoda Abdufattoh Abduvahhob,* doctor of  
History, professor, corresponding member of the  
National Academy of Sciences of Tajikistan  
(Dushanbe, Tajikistan)

**e-mail:** abdufatoh@yahoo.co.uk

*Масъалаҳои ташаккул ва рушди сиёсати давлатии ҷавонон дар зарфи 32 соли даврони истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон баҳишда шудааст. Нақши беназир ва ғамхориҳои пайвастаи Президенти Тоҷикистон дар пеишбурди ҳадафу вазифаҳои таълиму тарбияи насли наврас, таъмини шароити иқтисодиву иҷтимоӣ ва сиёсату фарҳангии ҷавонон тариқи фароҳам овардани заминаҳои ҳуқуқӣ, маънавӣ, таҳсилотӣ, илмӣ ва иҷтимоии дастгирии ҷавонон баррасӣ шудааст. Қонуну барномаҳои давлатии соҳавӣ, тадбирҳо дар самти соҳиби илму дониши амиқ, ихтисосу касбу ҳунар ва шугли пурмаҳсул гардидани ҷавонон, фаъолияти ҷавонон дар бахшҳои гуногуни давлату ҷомеа, аз ҷумла рушди соҳаи варзиш ва музаффариятҳои ҷавонон дар мусобиқаҳои байналмилалӣ ба риштаи таҳлил қашида шудаанд.*

**Калидвожаҳо:** Тоҷикистон, давраи истиқлолият, Президенти Тоҷикистон, сиёсати давлатии ҷавонон, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, рушди шароити иҷтимоии ҷавонон, тарбияи ватандӯстӣ, ифтихори миллий, таҳсил ва шугли ҷавонон

*Рассматривается проблема становления и развития государственной молодежной политики в период государственной независимости Республики Таджикистан (32 года). Изучена уникальная роль и постоянная забота Президента Таджикистана о продвижении целей и задач образования и воспитания подрастающего поколения, обеспечения для молодежи экономических, социальных, политических и культурных условий путем создания правовых, нравственных, образовательных, научных и социальных основ поддержки молодого поколения. Дается анализ законов и государственных программ в изучаемой сфере, названы меры по углублению общих знаний и научных познаний молодежи, по освоению молодыми людьми специальностей, профессий, ремесел и обеспечению их продуктивной занятости. Показана деятельность молодежи в различных отраслях функционирования государства и общества, в том числе в развитии спорта, представлены победы молодых спортсменов на международных соревнованиях.*

**Ключевые слова:** Таджикистан, период независимости, Президент Таджикистана, государственная молодежная политика, нормативно-правовые документы, развитие

*социальных условий, воспитание патриотизма, национальная гордость, образование и трудоустройство молодежи*

*The article examines the problem of the formation and development of state youth policy during the period of state independence of the Republic of Tajikistan (32 years). The unique role and constant concern of the President of Tajikistan to promote the goals and objectives of education and upbringing of the younger generation, providing economic, social, political and cultural conditions for youth by creating legal, moral, educational, scientific and social foundations for supporting the younger generation has been studied. An analysis of laws and government programs in the area under study is given, measures are named to deepen the general knowledge and scientific knowledge of young people, to master specialties, professions, crafts by young people and ensure their productive employment. The activities of young people in various sectors of the functioning of the state and society, including the development of sports, are shown, and the victories of young athletes in international competitions are presented.*

**Key- words:** *Tajikistan, period of independence, President of Tajikistan, state youth policy, normative-legal documents, development of social conditions of youth, fostering of patriotism, national pride, education and employment of youth*

Аз солҳои аввали дастбӣ ба истиқлолияти давлатӣ Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар партави сиёсати дурандешонаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон барои ноил шудан ба дастовардҳои назаррас дар ҳаёти иқтисодиву иҷтимоӣ, сиёсиву фарҳангии ҷавонон ва боло бурдани нақшу мақоми ин неруи ҷаҳолу пешбарандаи ҷомеа иқдому тadbирҳои муассир анҷом дод.

Сараввал, дар соли 1992 қабул шудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи сиёсати давлатии ҷавонон”, ки миёни кишварҳои иштирокдори Иттиҳоди Давлатҳои Мустақили он давра аввалин чунин санади меъёрии ҳуқуқӣ буд, далели дар меҳвари таваҷҷуҳ ва ғамхорӣ Сарвари давлати тоҷикон қарор доштани ҷавонро собит сохт. Минбаъд низ, қабули Қонуни мазкур 15-уми июли соли 2004 дар таҳрири нав бо унвони “Дар бораи ҷавонон ва сиёсати давлатии ҷавонон” ва тағйиру иловаҳои баъдӣ он ба ташаккул ва рушди сиёсати давлатии ҷавонон ҳамчун самти афзалиятноки ҷаҳолияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ишора мекунад [10].

Воқеан ҳам, тасмимгириҳои боғайрати Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон аз ибтидои давлатдорӣ навини тоҷикон ба ташаккули ҷаҳоли сиёсати давлатии ҷавонон ва тадричан фароҳам овардани имкониятҳои васеи рушду такомули ҷавонон дар шароити мураккаби тағйирёбии сохториву ҷамъиятӣ мусоидат намуд. Барои ба рӯи саҳнаи сиёсӣ ҷамъиятӣ овардани ҷавонон ҳамчун нерӯи ояндасози ҷомеа пеш аз ҳама зарурати ташкили низому сохтор ва ё созмонҳои сиёсӣ ба миён омад, ки дар соли 1997 таъсис додани мақоми ваколатдори давлатӣ дар сохтори Ҳукумат – Кумитаи кор бо ҷавонони назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ибтикороти дастовардҳои пураҳаммиати соҳа ба шумор меравад. Барои тақвияти ин раванд дар асоси ташаббуси қонунгузори Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Қарори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 майи соли 1998 – санаи 23 май «Рӯзи ҷавонони Тоҷикистон» эълон гардид. Инак, аз соли 1998 инҷониб дар кишвар ҳамасола 23 май расман ҳамчун Рӯзи ҷавонони Тоҷикистон ба таври мутантан таҷлил мегардад, ки боз ҳам аз эътибору мавқеи хоссаи ҷавонон гувоҳӣ медиҳад [13, с. 56].

Мулоқотҳои мунтазами Президент бо намоёндагони ҷавонони мамлакат бозгӯи онанд, ки Роҳбари давлат ҷавонро ба сифати пояи муҳими рушд, нерӯи созанда ва ҳидояткунандаи кишвар эътироф мекунанд. Дар ин росто, ҳар як мулоқот бо ҷавонони мамлакат бо завқи баланд, иқдомҳои неқ ва ташаббусҳои баҳиммат ҷамъбаст мешавад.

Мулоқоти нахустини Пешвои миллат бо намояндагони ҷавонони кишвар дар марҳилаи бисёр ҳассос 17 март соли 1994 дар Анҷумани нахустини ҷавонони Тоҷикистон доир гардида, шурӯъ аз мулоқоти мазкур тавачҷуҳ нисбат ба насли ҷавони кишвар зиёд гардид [8, с. 125]. Қобили зикр аст, ки дар зарфи 33 соли Истиқлолияти давлатӣ 7 маротиба чунин мулоқотҳои судманду мақсадноки Президенти мамлакат бо намояндагони ҷавонон танзим карда шуданд.

Дар қаринаи таҳкими заминаҳои ҳуқуқӣ, маънавӣ, таҳсилотӣ, илмӣ ва иҷтимоии дастгирии ҷавонон, Консепсияи миллии сиёсати ҷавонони Тоҷикистон қабул гардид, барои донишмандону муҳаққиқони ҷавон шаш ҷоиҷаи ба номи Исмоили Сомонӣ, ҷоиҷаҳои Кумитаи кор бо ҷавонони назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаҳои адабиёт, рӯзноманигорӣ, санъат ва меъморӣ, Шурои олимону муҳаққиқони ҷавон, Фонди махсуси Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба омода сохтани мутахассисон дар хориҷ аз кишвар, грантҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои иттиҳодияҳои ҷамъиятии ҷавонон дар бобати тарбияи ватанпарастона таъсису ташкил гардиданд. Шумораи сахмия ва бурсияҳои президентӣ афзоиш дода шуд, барномаҳои соҳавии «Ҷавонони Тоҷикистон», «Тарбияи ватандӯстонаи ҷавонони Тоҷикистон» ва «Таҳкими тандурустии ҷавонони Тоҷикистон» дар таҳрири нав қабул шуданд. Падидаи тозаи дигаре дар ҳаёти ҷавонони кишвар фаъолияти дахҳо марказҳои ҷавонон дар шаҳру ноҳияҳо мебошад, ки боиси пешбурди ҷонноктари ҳадафҳои ин соҳа дар маҳалҳо гардидаанд [11, с. 88].

Ҳалли мушкилоту масъалаҳои мубрами ҳаёти наврасону ҷавонон самти стратегӣ ва афзалиятноки сиёсати иҷтимоии давлати Тоҷикистон ба ҳисоб рафта, моҳи ноябри соли 2006 дар заминаи мақоми давлатии соҳа Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис дода шуд. Илова бар ин, бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 18 июли соли 2015 Шурои миллии кор бо ҷавонон дар назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис ёфта, баргузории ҷаласаҳои Шурои мазкур имкон медиҳад, ки масъалаҳои марбут ба ҳаёт ва фаъолияти ҷавонон дар сатҳи олии пайваста баррасӣ ва ҳаллу фасл шавад [8, с. 126].

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд», ки соли 2011 бо ташаббуси Президент дар таърихи қонунгузории мамлакат бори аввал таҳия ва қабул гардид, дар болоравии масъулияти волидон, оила ва муассисаҳои таълимиву ҷомеа дар тарбияи фарзанд, насли наврасу ҷавон нақши боризу саривактӣ бозид. Ин қонун масъулияти падару модарро барои дар руҳияи инсондӯстӣ, ифтихори ватандорӣ, эҳтироми арзишҳои миллий, умумибашарӣ ва фарҳангӣ тарбия намудани фарзандро муқаррар намуда, ба сафи аъзои лоиқаи ҷомеаи ҷавонони кишвар пайвастан ва зиндагии дурусту мустақил бурдан дар оянда мусоидат мекунад. Вобаста ба ин, бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 августи соли 2012 «Барномаи давлатии тарбияи насли наврас дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2013-2017» тасдиқ шуд, ки бо мақсади тақмили низоми тарбия дар Тоҷикистон, дастгирии соҳаи таълиму тарбияи насли наврас, муҳайё сохтани шароит барои беҳтар намудани шаклу усул ва воситаҳои тарбия, таъмини робитаи доимӣ байни падару модар, муассисаҳои таълимӣ ва аҳли ҷомеа дар тарбияи насли наврас мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд» таҳия гардида буд [3].

Бо мақсади дастгирии шахсони болаёқат ва таҳсил намудани мутахассисон дар хориҷи кишвар аз ҳисоби фонди махсуси Сарвари давлат стипендияи байналмилалӣ Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дурахшандагон» таъсис дода шуд, ки дар ин самт Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2-юми августи соли 2008, №502 ба тавсиб расидааст. Тавассути чунин иқдом ҷавонони зиёде дар дохил ва хориҷи мамлакат дар бахшҳои

мухталиф таҳсил карда, соҳиби касбу ихтисосҳои мавриди ниёзи кишварамон шуда истодаанд [4]. Вобаста ба ин, дар баробари фароҳам овардани шароити мусоид барои таълиму тарбияи наврасону ҷавонон дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот Ҳукумати кишвар бо ҳидояту ғамхориҳои пайвастаи Пешвои миллат ба масъалаҳои ислоҳоти соҳа, зиёд кардани маблағгузориҳои соҳаи маориф, давра ба давра баланд бардоштани музди меҳнати омӯзгорон, зиёд намудани бурсияву стипендияҳо, аз ҷумла стипендияи президентии «Дурахшандагон» ба тарбияи кадрҳои баландихтисос дар дохил ва хориҷи мамлакат эътибори махсус медиҳад. Зимнан, соли 2023 танҳо тавассути Маркази барномаҳои байналмилалӣ назди Вазорати маориф ва илм (мақомоти татбиқсозандаи стипендияи «Дурахшандагон») 3 ҳазору 300 нафар ҷавонон ба хориҷи кишвар барои таҳсил рафтаанд, ки аз ин теъдод 30 фоизашон духтарон мебошанд [7].

Диққати аввалиндараҷаи давлату Ҳукумати Тоҷикистон зери роҳбарии Президенти мухтарамии кишвар Эмомалӣ Раҳмон ба ҷавонон ҳамчун саҳмгузори кавии рушди ҷомеа ва иштирокчиҳои ғайбӣ дар ҳаёти иқтисодиву сиёсии мамлакат дар эълон кардани соли 2017 «Соли ҷавонон» ифода ёфт, ки минбаъд низ ҷиҳати таҳкими бештари нақши ҷавонон дар ҷомеа ва фароҳам овардани шароити бештар барои онҳо мусоидати амалӣ намуд. Тавре дар мулоқоти навбатӣ бо ҷавонон моҳи майи соли 2021 Президенти кишвар изҳор доштанд, Тоҷикистон мамлақати ҷавон аст, ки бар асоси таҳлилҳои Ҳазинаи нуфуси Созмони Милалӣ Муттаҳид зиёда аз 70 фоизи аҳолии кишварро ҷавонони то 35-сола ташкил медиҳанд. Аз ин рӯ, таъкиди зайли Пешвои миллат мухтарам Эмомалӣ Раҳмон нисбат ба ҷавонон мусаллам аст: «Мо ҷавонро нерӯи созандаву бунёдкор ва пешбарандаи ҷомеаи навини кишварамон ва ояндаи халқамон эълон кардем ва дар ҳалли ҳамаи масъалаҳои ҳаёти ҷомеа ва давлат то имрӯз ба онҳо таъҷиб мекунем» [6].

Нуктаи муҳими дигар он аст, ки саросар соҳибкасб намудани шахрвандони кишвар дар меҳвари сиёсати маорифпарваронаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон қарор дошта, дар сиёсати иҷтимоии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, ба касбу ҳунаромӯзӣ фаро гирифтани ҷавонон яке аз вазифаҳои афзалиятнок ба шумор меравад. Таърихи чандинҳазорсолаи мо гувоҳи он аст, ки аҷдоди мо дар тамоми марҳалаҳои мавҷудият барои омӯзиши фарзандон ва фаро гирифтани онҳо ба таълиму тарбия, аз ҳама имкониятҳо истифода бурда, ҷиҳати ба илму донишомӯзӣ ва касбомӯзӣ ҷалб кардан ва ба зиндагии мустақилона омода намудани онҳо пайваста талош меварзиданд. Ба тарбияи ватандӯстӣ, меҳнатӣ ва ҷисмонии фарзандон диққати аввалиндараҷаи меоданд.

Дар даврони муосир новобаста аз шакл ва сохти идоракунии давлат, маҳз омӯхтани донишу қобилиятҳои замонавӣ, аз худ намудани касбу ҳунар, рӯй овардан ба илму инноватсияву ихтироъкорӣ ва тарбияи кадрҳои кордон метавонад ба рушди соҳаҳои мухталифи кишвар замина гузошта, боиси болоравии иқтисоди миллӣ гардад. Дар ин росто, Пешвои миллат мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар мулоқот бо ғайбӣ намоёндагонии ҷомеа ва ходимони дин иброз доштанд, ки «Таҷрибаи беш аз сивудусолаи ҳамкорӣҳои мо бо кишварҳои олами ислом, бахусус, кишварҳои арабӣ нишон медиҳад, ки рӯй овардан ба илм, омӯзиш ва рушди илмҳои риёзӣ ва табиӣ ва техникӣ, истифодаи дастовардҳои пешқадами илмӣ ва татбиқи технологияҳои муосир онҳоро ба тараққиёти бесобиқа расонида, боиси аз байн рафтани фаҳмишҳои шахшуда ва ҷӯҳна гардида истодааст.»???

Агар ба омор нигарем, ҳоло барои ба таҳсилоти касбӣ фаро гирифтани шахрвандони мамлакат, бахусус ҷавонон дар ҷумҳурии 41 муассисаи таҳсилоти олии касбӣ, 87 муассисаи таҳсилоти миёнаи касбӣ ва 62 муассисаи таҳсилоти ибтидоии касбӣ фаъолият доранд. Қобили қайд аст, ки танҳо дар соли 2023, тавассути курсҳои кӯтоҳмуддати касбомӯзии

назди муассисаҳои давлатии таълимии таҳсилоти калонсолон, ибтидоӣ, миёна ва олии касбӣ ва марказҳои таълимии ғайридавлатӣ 217 ҳазору 969 нафар шаҳрванди мамлакат, баҳусус, ҷавонон соҳибкасб гардиданд. Ба ғайр аз ин, дар мамлакат шумораи аҳолии қобили меҳнат 5 млн. 804,7 ҳазор нафар, аз ҷумла ҷавонони синни 15-29 сола, ки қобили меҳнат ҳисобида мешаванд, 2 млн 155,1 ҳазор нафар ё 37,4 фоизи захираҳои меҳнатиро (5 млн 754,0 ҳазор нафар) ташкил медиҳанд. Бинобар ин, фароҳам овардани шароит барои мусоидат ба шугли ҷавонон ва ҷалби онҳо ба шугли пурмаҳсул яке аз афзалиятҳои асосӣ дар сиёсати иҷтимоии давлату Ҳукумат мебошад. Давоми соли 2023 дар доираи амалисозии нақшаи чорабиниҳои Барномаи давлатии мусоидат ба шугли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, 44,7 ҳазор нафар ҷавон бо ҷойи кор таъмин шуда, 11,7 ҳазор нафар ба тайёрии касбӣ ҷалб гардиданд [1].

Бояд тазаққур дод, ки Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон тайи солҳои истиқлолият дар интиҳоб ва ҷобачогузории кадрҳои нав ба мутахассисони кордону соҳибтаҷриба, олимон, шахсиятҳои ба халқу Ватан содиқу вафодор ва ҳамчунин нафарони ҷавону болаёқат ва занону духтарон, ки бо илму техника ва технологияҳои муосири ҷаҳонӣ хуб ошноӣ доранд ва забонҳои хориҷиро медонанд, таваччуҳи маҳсус зоҳир кардаанд [12]. Ба зами ин, барои оморасозии насли ҷавони кишвар ба корҳои идоракунӣ давлатӣ ва дар оянда ба таври сазовор соҳиби намудани сарзамини бихиштосои бобой аз ҷониби давлату Ҳукумат, баҳусус Роҳбари давлат кӯшишҳои зиёд ба харҷ дода мешаванд. Ин аст, ки ба ҳолати нимсолаи дуоми соли 2023, миёни хизматчиёни давлатии Тоҷикистон теъдоди ҷавонони то 35-сола 8996 нафар (48,8 фоиз аз 18,5 ҳазор нафар)-ро ташкил дода, аз ин шумора дар мансабҳои роҳбарикунанда 1628 нафар (27,4 фоиз) қарор доранд [2].

Пешвои миллати тоҷик пайваста нисбат ба ояндаи дурахшони насли ҷавони кишвар, пешрафти ҷомеа ва таъмини сатҳи шоистаи зиндагӣ аз ҳисоби нерӯу иродаи қавии ин кишри ғаёол ғамхорӣ нишон дода, барои ҷалби фарогири ҷавонони соҳибкасбу босавод ва зираку доно ба кор дар тамоми бахшҳои ҳаёту ғаёолияти Тоҷикистон, аз соҳаҳои кишоварзӣ саноату энергетика то арсаҳои иҷтимоию гуманитарӣ тадбирҳои муассир меандешанд. Зимнан бо ин, бино ба таъкиди Президенти ҷумҳурӣ, “Наврасону ҷавонони моро зарур аст, ки ҷавобан ба ин ғамхориҳо тамоми саъю талоши ҳешро ба донишандӯзӣ, интиҳоби касбу ҳунарҳои муосир, ободиву пешрафти сарзамини аҷдодӣ, ҳимояи Ватан, рушди илму техника ва бунёдкорӣ равона созанд. Ҷавонон бояд аз ҳама кишрҳои ҷомеа бештар ғаёол бошанд, ташаббусҳои созанда пешниҳод намоянд, рамзҳои давлатӣ, муқаддасоти миллӣ ва дастовардҳои истиқлолиятро ҳифз кунанд, дар ҳаёти сиёсиву иҷтимоии Тоҷикистони азиз бо дасту дили ғарм ва нерӯи бунёдгарона ширкат варзанд, амнияти давлат ва шарафу номуси ватандориро ҳимоя карда, худро аз ҳама хавфу хатарҳои номатлуби ҷаҳони муосир эмин нигоҳ доранд ва парчамбардори ин сарзамин, марзу бум ва кишвари муқаддасамон бошанд”.

Ба қавли Сардори давлат, “Ҷавонони мо, ки насли замони истиқлол мебошанд, дар тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷомеа ва давлат, аз ҷумла дар ҳимояи марзу буми Ватан, амнияти мардум ва давлати Тоҷикистон, сохтмонҳои бузурги аср, аз ҷумла Нерӯгоҳи барқи обии «Роғун» ва пешрафти илму фарҳанг саҳми бисёр назаррас гузошта истодаанд.” ???Чунин падидаву тамоюлҳои мусбат хурсандиовар буда, омилҳои мазкур барои пойдории давлату миллат мусоидати амалӣ мекунанд.

Илова бар ин, тайи чанд соли охир, ба манзури кашфи истеъдодҳои нодир, тарбия ва дастгириву ҳавасмандгардонии ҳамаҷонибаи онҳо, саводнокиву маърифатнокии мардум, қабл аз ҳама, наврасону ҷавонон, инчунин тақвияти завқи зебоипарастии ҷавонон бо

ибтикори Пешвои миллат баргузор намудани озмунҳои «Тоҷикистон – Ватани азизи ман», «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст», «Илм – фурӯғи маърифат», «Тоҷикон – оинаи таърихи миллат» ва дигар чорабиниҳо ба роҳ монда шуданд. Ҳадаф аз чунин ташаббусҳои созанда баланд бардоштани сатҳи ҳештаншиносӣ худогоҳӣ, ҳисси миллӣ, ватандӯстӣ, ҳувият ва ифтихори миллӣ, арҷгузорӣ ва омӯхтани забон, таърих, фарҳанги бостонии тоҷикон, тавсеаи доираи донишу ҷаҳонбинии илмиву техникӣ ва рушди илмҳои дақиқу табиӣ буда, ахиран дастур дода шуд, ки маблағи барои ҷоизаҳо пешбинигардида зиёд карда шавад ва ҷиҳати ҳарчи бештар ба хоричи кишвар фиристодани ҷавонони боистеъдоду лаёқатманд аз рӯи равияи илмҳои дақиқ, риёзӣ ва табиӣ «Барномаи тайёр кардани кадрҳои ҷавони илмӣ барои солҳои 2021 – 2030» таҳия гардад [9]. Дар ин радиф, бояд зикр кард, ки танҳо соли 2023 беш аз 3000 нафар ҷавонони мо ғолибони озмуну олимпиадаҳои байналмилалӣву ҷумҳуриявӣ гардида, шуҳрату ному симои Тоҷикистонро оламшумул кардаанд.

Пешниҳоди дигари хеле наҷибу саривақтии Сарвари давлат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки зимни Паёмашон ба Маҷлиси Олии кишвар соли 2019 ироа намуданд, эълон кардани солҳои 2020-2040 ҳамчун “Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф” буда, он ба бештар ба роҳ мондани омӯзиши илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ, инчунин, барои тавсеаи тафаккури техникӣ насли наврас нигаронида шудааст.

Президенти кишвар нисбат ба вазъи мулкӣ манзили ҷавонон низ бетафовут набуда, дар замони соҳибистиклолӣ 140 ҳазор гектар замин, аз ҷумла 52 ҳазор гектар аз ҳисоби заминҳои обӣ ба зиёда аз 1 миллиону 420 ҳазор оилаи кишвар барои сохтмони манзили истиқоматӣ тақсим карда шуд, ки қисми асосии он ба оилаҳои ҷавон рост меояд. Дар маҷмуъ, беш аз 8 миллиону 800 ҳазор нафар сокинони кишвар шароити истиқоматии худро бештар кардаанд, ки аксарияти онҳо оилаҳои ҷавон мебошанд [7].

Нихоятан, дар замони мо варзиш ва инкишофи соҳаи тарбияи ҷисмонӣ дар баробари сиёсати иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва амсоли он ҳамчун як унсур таркибии сиёсати давлат эътироф гардида, василаи асосии муаррифии кишвари демократии мо миёни ҷомеаи ҷаҳонӣ ба шумор меравад. Ҳамин тарик, дар тӯли солҳои соҳибистиклолӣ Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон як зумра санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ танзимкунандаи соҳаро ба тасвиб расонидааст, ки Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи варзиши кӯдакон ва наврасон» (аз соли 2003), Қонуни ҚТ «Дар бораи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш» (аз соли 2007), Барномаи маҷмуии рушди тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2017-2021, Барномаи рушди тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш дар шаҳри Душанбе барои солҳои 2022-2026 аз ҷумлаи онҳо мебошанд. Зимнан, бо мақсади ҳавасманд намудани ғолибон ва ҷоизадорони мусобикаҳои байналмилалӣи варзишӣ 9 январи соли 2015 Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Ҷоизаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ғолибон ва ҷоизадорони мусобикаҳои байналмилалӣи варзишӣ» ба имзо расид [8, с. 127].

Қобили зикр аст, ки 20 декабри соли 2010 мулоқоти Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо варзишгарон баргузор гардид, ки яке аз муҳимтарин рӯйдодҳои давраи истиқлол дар ҳаёти варзишгарон буд. Дар ин мулоқот дастовардҳои варзишгарон ва дурнамои рушди тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш баррасӣ шуданд.

Ба хотири дастгирии рушди соҳаи варзиш ба ҳайси самти афзалиятноки сиёсати иҷтимоӣ Ҳукумати кишвар, таъмини шароити бештарин баҳри оммавиғардонии варзиш, талқинсозии тарзи ҳаёти солим, мусоидат намудан ба омодагии варзишгарони касбии тоҷик барои иштирок дар мусобикаҳои сатҳи ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ, дар давраи

истиклолият 11 ҳазор иншооти нави варзишӣ бунёд гардид, ки он ҳам асосан барои ҷавонон мебошад [7].

Тайи солҳои соҳибхатиёрӣ иштироки ғаёли ҷавонони мо ва пирӯзии онҳо дар мусобақаҳои сатҳи байналмилалӣ, бешак, ба болоравии обрӯву манзалат ва тарғиби симои мусбати кишварамон дар хорича мусоидат менамояд. Варзишгарони Тоҷикистон дар як қатор чорабиниҳои байналмилалӣ, чемпионатҳои ҷаҳон, Осиё, Бозиҳои олимпӣ, Бозиҳои Осиёӣ, Шохҷомҳо иштирок намуда, ба дастовардҳои таърихӣ даврони Истиклолияти давлатӣ ноил гардиданд. Боиси ифтихор аст, ки намоёндагони варзиши Тоҷикистон дар ҳафт Бозии олимпӣ ширкат карданд: 1996 – Атланта (ШМА), 2000 – Сидней (Австралия), 2004 – Афина (Юнон), 2008 – Пекин (Чин), 2012 – Лондон (Британияи Кабир), 2016 – Рио-де-Жанейро, 2020 – Токио (Чопон). Варзишгарони кишвар ҳамчунин дар 5 Бозии зимистонаи олимпӣ маҳорат озмуданд: 2002 – Солт Лейк Сити (ШМА), 2006 – Турин (Италия), 2010 – Ванкувер (Канада), 2014 – Сочи (Россия) ва 2022 – Пекин (Чин) [11, с. 90].

Шоёни таҳсин аст, ки Дилшод Назаров соҳиби медали тиллои Бозиҳои олимпӣ, Боқиев Расул соҳиби медали биринҷии Бозиҳои олимпӣ ва ҷаҳон оид ба дзюдо, Чориева Мавзуна соҳиби медали биринҷии Бозиҳои олимпӣ оид ба бокс, Назаров Дилшод соҳиби медали нукраи чемпионати ҷаҳон, чемпиони Осиё ва чорқарат иштирокдори Бозиҳои олимпӣ оид ба варзиши сабук, Фаррухи Салим чемпиони Осиё оид ба дзюдо, Мачидов Хуршед соҳиби медали нукраи Чемпионати ҷаҳон оид ба дзюдо, Лагутенко Малика чемпиони Осиё оид ба тирпарронӣ, Зулқайнарова Шоира соҳиби медали биринҷии чемпионати Осиё оид ба бокс, Хоркашев Набимуҳаммад соҳиби медали нукраи чемпионати ҷаҳон оид ба самбо, Каримов Акмалиддин соҳиби медали нукраи чемпионати ҷаҳон оид ба самбо, Комроншоҳи Устопириён чемпиони Осиё оид ба дзюдо, Даминов Шаҳриёр чемпиони Осиё оид ба қайқронӣ, Исоқов Адам чемпиони Осиё байни наврасон дар риштаи дзюдо, дастаи мунтахаби Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба футбол соҳиби медали биринҷии чемпионати Осиё гардидаанд.

Бахусус, дар соли 2016 Ватани маҳбубамон ва тамоми дунё шоҳиди бузургтарин дастоварди варзишии ҷаҳонпахлавонии ҷавонони тоҷик шуд. Дар ин сол варзишгари номдору парчамбардори миллат, тарбиятдидаи мактаби бузурги варзишии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҷаҳонпахлавон Дилшод Назаров (он вақт ҷавони 34-сола) дар Бозиҳои XXXI – тобистонаи олимпии Рио-де-Жанейро - 2016 дар Бразилия дар баҳши гурзандозӣ медали тиллоӣ ба даст оварда, аз ин намуди варзиш Қаҳрамони ҷаҳон гардид. Бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 августи соли 2016 Дилшод Назаров барои саҳми намоён дар рушди варзиш ва дастоварди бузурги варзишӣ дар Бозиҳои XXXI – тобистонаи олимпии Рио-де-Жанейро - 2016 бо мукофоти давлатӣ Ордени Шараф дараҷаи I сарфароз гардонид шуд. Ин мукофоти давлатиро дар фазои тантанавӣ шахсан Роҳбари давлат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Дилшод Назаров тақдим намуданд [8, с. 128].

Тавре Президенти кишвар дар Паёми охиринаи худ ба Мачлисӣ Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон иттилоъ доданд, танҳо соли 2023 варзишгарони Тоҷикистон аз мусобақаҳои сатҳи байналмилалӣ 343 медал, аз ҷумла 108 тилло, 76 нукра ва 159 биринҷӣ ба даст оварданд, ки нисбат ба соли 2022-юм 226 медал зиёд мебошад.

Ба ғайр аз ин, дастаи мунтахаби футболи Тоҷикистон, ки қариб ҳама ҷавон ҳастанд, бори нахуст дар таърих ба Ҷоми Осиё-2023 оид ба футбол (Қатар) роҳ ёфта, хеле моҳирона бо дигар дастаҳои пурзӯру хирфай бозӣ кард ва то ба даври чорякниҳой қувва озмуд. Дар айёми баргузори чемпионати мазкур санаи 22 январи соли 2024 дар шаҳри Давҳа Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар доираи сафари давлатӣ ба Давлати Қатар бо футболбозони дастаи мунтахаби кишвар мулоқот карданд. Зимни суҳбати самимӣ Сарвари давлат, Президенти Кумитаи миллии олимпии Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон оид ба рушди футбол дар Тоҷикистон, дастгирии давлатии соҳа, оммавигардонии футбол ва фаъолияти пурсамари Федератсияи футболи Тоҷикистон андешаронӣ намуда, ҷавонро ба ватандӯстию ватанпарварӣ ва ифтихори ватандорӣ хидоят карданд.

Дар ин қарина, қобили зикр аст, ки дар хошияи иштирок дар мусобикаи ниҳии Ҷашнвораи аспдавонӣ барои Ҷоми Амири Қатар (Давҳа, 17 феввали 2024) зимни вохӯрии сарони давлатҳои Тоҷикистону Қатар, Амири Давлати Қатар Шайх Тамим ибни Ҳамад оли Сонӣ ба ҳаштгонаи дастаҳои беҳтарини футболи Осиё ворид шудани дастаи Тоҷикистонро дастоварди пуршараф номида, Сарвари давлат ва мардуми тоҷикро бо ин натиҷаи баланд шодбош гуфтанд [5].

Дар марҳилаи муосир заминаи меъёрию ҳуқуқии пешбурди ҳадафу вазифаҳои марбут ба сиёсати давлатии ҷавонон дар ҳоли рушду такмили мунтазам буда, қабул ва татбиқи «Стратегияи сиёсати давлатии ҷавонон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030» аз 30 апрели соли 2021, «Барномаи миллии рушди иҷтимоии ҷавонон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2022-2026» аз 30 декабри соли 2021, «Барномаи давлатии тарбияи ватандӯстӣ, эҳсоси масъулияти шаҳрвандӣ ва таҳкими хувияти миллии ҷавонони Тоҷикистон барои солҳои 2023-2027» аз 29 декабри соли 2022 ва дигар санаду барномаҳо низ дар тарбияи ватандӯстии насли наврасу ҷавон ва боло рафтани маърифати ҳуқуқии онҳо шароити мусоид фароҳам оварда истодаанд [3].

Ҳамин тариқ, дар замони 32 соли Истиқлолияти давлатии Тоҷикистон сиёсати давлатии ҷавонон таҳти сарпарастии назорати бевоситаи Сарвари давлат мухтарам Эмомалӣ Раҳмон қарор дошта, ғамхорию тавачҷуҳи Пешвои миллат нисбат ба ҷавонон ва дастоварду самараҳои ин самти муҳими давлатдорӣ дар марҳилаи муосир дар ҳамаи бахшу арсаҳои ҳаёти кишварамон баръало эҳсос мегардад. Барои афзун гардонидани имконоту неъматҳои бадастомада иштироки фаъоли ҷавонон дар амри пешрафти ҷомеа, рушди тамоми соҳаҳо ва таҳкими пояҳои давлатдорӣ муҳим буда, аз саҳми онҳо дар таъмини ояндаи дурахшони Тоҷикистони азиз умеди мо калон аст.

#### **ПАЙНАВИШТ:**

1. Ализода А.Ҳ. Касбмӯзии ҷавонон – тақозои замон. [Манбаи электронӣ] // Сомонаи расмии Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва музги аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон. URL: <https://mehnat.tj/tg/news/dt/34290e61-ab33-44bb-a768-0fa3daa04459> (Санаи нашр: 05.04.2024).
2. Афзоиши теъдоди занону ҷавонон дар хизмати давлатӣ // Садои мардум. – 2023. – 2 август. - №97 (4680).
3. Дар партави Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олӣ. Тарбияи ҳуқуқӣ – меҳвари маърифати ҳуқуқии ҷавонон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон / Мулоҳизаҳои ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Эмомалӣ Насриддинзода [Манбаи электронӣ] // Агентии миллии иттилоотии Тоҷикистон «Ховар». URL: <https://khovar.tj/2024/01/payomi-prezidenti-um-urii-to-ikiston-ba-ma-lisi-ol-tarbiyai-u-u-me-vari-marifati-u-u-ii-avonon-dar-um-urii-to-ikiston-mulo-iza-oi-rektori-donishgo-i-millii-to-ikiston-emomal-nasriddinzo/> (Санаи нашр: 23.01.2024).
4. Қодирова З. Пешвои миллат ва сиёсати ҷавонон [Манбаи электронӣ] // Сомонаи расмии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон. URL: <https://anrt.tj/tj/khabar-o/2860-peshvoi-millat-va-sijosati-avonon> (Санаи муруҷиат: 10.04.2024).



5. Мулоқот бо Амири Давлати Қатар Шайх Тамим ибни Ҳамад оли Сонӣ [Манбаи электронӣ] // Сомонаи расмии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. URL: <http://www.president.tj/node/32712> (Санаи наишр: 17.02.2024).
6. Мулоқот бо ҷавонони кишвар [Манбаи электронӣ] // Сомонаи расмии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. URL: <http://www.president.tj/node/25803> (Санаи наишр: 21.05.2021).
7. Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон «Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии ҷумҳурӣ» аз 28.12.2023 [Манбаи электронӣ] // Сомонаи расмии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. URL: <http://www.president.tj/node/32191>
8. Пешивои муаззами миллат. (Нақши Эмомалӣ Раҳмон дар таҳкими Истиқлолияти давлатӣ). / Зери назари Раҳмон О.Э. – Душанбе, 2018. – 384 с.
9. Суханронӣ дар Рӯзи дониш ва ифтихои бинои асосии Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон (01.09.2022) [Манбаи электронӣ] // Сомонаи расмии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. URL: <http://www.president.tj/node/29047>
10. Ҳодибоев Ф. Ҷавонон – шукӯҳи Тоҷикистон. [Манбаи электронӣ] // Сомонаи расмии Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров. URL: <https://hgu.tj/news/media/item/765.html> (Санаи наишр: 23.08.2023).
11. Шарифзода А. Наҷотбахии миллат / Шарифзода А., Ғафуров А. – Душанбе, 2012. – 320 с.
12. Шарифзода, А. Президент (Нақши Эмомалӣ Раҳмон дар таҳкими ҳокимияти давлатӣ ва истиқлолияти миллӣ). / Шарифзода А., Шамсиддинов С., Қосимӣ З. – Душанбе: Ирфон, 2011. – 372 с.
13. Шарифзода, А. Тоҷикистон-20 (Баҳшида ба 20-умин солгарди Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон). / А. Шарифзода, А. Асадов. – Душанбе: Ирфон, 2011. – 372 с.

#### REFERENCES:

1. Alizoda A.H. Youth Study – Today’s Demand. [Electronic resource] // Formal site of Labour, Immigration and Employment of the Population of Tajikistan Republic Ministry URL: <https://mehnat.tj/tg/news/dt/34290e61-ab33-44bb-a768-0fa3daa04459> (Date of access: 05.04.2024).
2. Increasing the Amount of Women and Youth in Public Service //Sadoi mardum. – 2023. – August 2. - №97 (4680).
3. In the Reflection of the Message of the President of Tajikistan Republic to Majlisi Oli. Legal education – the Basis of the Enlightenment of Youths rights in Tajikistan Republic. Veiwpoint of the Rector of Tajik National University Emomali Nasriddinzoda [Electronic resources] // National Media Agency of Tajikistan “Khovar” URL: <https://khovar.tj/2024/01/payomi-prezidenti-um-urii-to-ikiston-ba-ma-lisi-ol-tarbiyai-u-u-me-vari-marifati-u-u-ii-avonon-dar-um-urii-to-ikiston-mulo-iza-oi-rektori-donishgo-i-millii-to-ikiston-emomal-nasriddinzo/> (Date of access: 23.01.2024).
4. Z. Kodirova. The Leader of Nations and Youth Policy [Electronic resource] // Formal site of National Academy of Sciences of Tajikistan. URL: <https://anrt.tj/tj/khabar-o/2860-peshvoi-millat-va-sijosati-avonon> (Date of appeal: 10.04.2024).
5. Talking with Emir of Qatar country Shaykh Tamim ibn Hamad oli Soni [Electronic resource] // Formal site of the President of Tajikistan Republic URL: <http://www.president.tj/node/32712> (Date of access: 17.02.2024).
6. Talking with the country’s Youth [Electronic resource] // Formal site of the President of Tajikistan Republic. URL: <http://www.president.tj/node/25803> (Date of access: 21.05.2021).
7. The Message of the President of Tajikistan Republic Emomali Rahmon « On the Main Directions of Internal and Foreign Policy of the Country » from 28.12.2023 [Electronic

- resource] // Formal site of the President of Tajikistan Republic. URL: <http://www.president.tj/node/32191>
8. *The Leader of Nations. (The Role of Emomali Rahmon in Strengthening of Public Independence).* / Under the viewpoint of Rahmon O.E. – Dushanbe, 2018. – 384 pp.
  9. *Speech on the Day of Knowledge and the Opening of the Main Building of Medical state University of Tajikistan (01.09.2022)* [Electronic resource] // Formal site of the President of Tajikistan Republic. URL: <http://www.president.tj/node/29047>
  10. *F. Hodiboev. Youth - the Glory of Tajikistan.* [Electronic resource] // Formal site of Khujand state University named after academician Bobojon Gafurov. URL: <https://hgu.tj/news/media/item/765.html> (Date of access: 23.08.2023).
  11. *Sharifzoda, A Najotbakhshi millat (Savior of the Nation).* / Sharifzoda A., Gafurov A. – Dushanbe, 2012. – 320 pp.
  12. *Sharifzoda, A. President. (The role of Emomali Rahmon in strengthening of public government and national independence ).* / Sharifzoda A., Shamsiddinov S., Kosimi Z. – Dushanbe: Irfon, 2011. – 372 pp.
  13. *Sharifzoda, A. Tajikistan-20 (dedicated to the 20- anniversary of public independence of Tajikistan Republic).* / A. Sharifzoda, A. Asadov. – Dushanbe: Irfon, 2011. – 372 pp.